

ÜNİTE V.

İNANÇ VE DAVRANIŞ İLİŞKİSİ

BU ÜNİTEDE NELER ÖĞRENECEĞİZ?

- 1- İman Nedir?
- 2- Sâlih Amel (İyi, Güzel İş) Nedir?
- 3- İnanç ve Davranış İlişkisi
- 4- İnanan İnsana Yakışan Davranışlar
 - 4.1. Dürüst Olmak
 - 4.2. Çalışmak ve Üretmek
 - 4.3. İnsanlara Yardımda Bulunmak
 - 4.4. Allah'a Şükretmek
 - 4.5. Sabırlı Olmak
 - 4.6. Allah'a Güvenmek (Tevekkül)

BU ÜNİTEYE NEDEN ÇALIŞMALIYIZ?

Bu üniteye çalıştığınızda,

- * İman ve sâlih amel kavramlarının anlamlarını öğrenecek, inanç ve davranışın birbirleriyle olan ilişkisini ve önemini bilecek,
- * İnanan insana yakışan davranışların neler olduğunu ve bu davranışların insana neler kazandırdığını kavrayacak,
- * Çalışma ve üretmenin birey ve toplum açısından yararlarını kavrayacak,
- * Yaratıcıya niçin şükredilmesi gerektiğini öğrenecek,
- * İnsanlara yardımda bulunurken nelere dikkat etmemiz gerektirdiğini kavrayacak,
- * Boş oturma ve tembelliğin tevekkül anlayışına aykırı olduğunu bileceksiniz.

BU ÜNİTEYE NASIL ÇALIŞMALIYIZ?

- * Bu üniteye ilk kez karşılaştığınız kavram ve deyimlerin anlamlarını kitabınızın sonundaki sözlükten mutlaka öğreniniz.
- * Davranışlarınızı sâlih amel kavramı çerçevesinde değerlendiriniz.
- * Dürüstlüğün, çalışmanın, şükretmenin, sabırlı olmanın ve tevekkülün kişiye kazandırdığı olumlu davranışların neler olduğunu düşününüz.
- * Ünite içinde geçen tanımları kavramaya çalışınız.
- * Konularda geçen ayetlerin anlamı ile ilgili daha geniş bilgi için bir Kur'an-ı Kerim Türkçe Meali'ne bakınız.
- * Daha ayrıntılı bilgi edinmek için kitabınızın sonunda yer alan kaynak kitaplardan yararlanınız.

1- İMAN NEDİR?

İman; sözlükte, gönülden bağlanma, güvenme, inanma ve bir şeyin doğruluğunu kesin olarak kabul etme anlamlarında kullanılır. İmanın dinî anlamı ise; Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna ve Allah'tan gelen bilgilerin tamamının doğru olduğuna inanmaktır. İman eden insana mümin denir.

Bir kimsenin mümin olması için neyi söylemesi gerekir?

Bir kimsenin mümin olabilmesi için kısaca "Kelime-i tevhit" cümlesiyle belirtilen "Allah"tan başka ilâh yoktur. Hz. Muhammed onun kulu ve elçisidir." sözlerini gönülden, isteyerek söylemesi ve buna inanması gerekir. İman esaslarına "İmanın Şartları" da denir. İman esasları bir bütündür. Birini diğerinden ayırmak mümkün değildir.

İmanın şartları nelerdir?

İmanın şartları altıdır. Bunlar;

- a- Allah'a inanmak
- b- Meleklerine inanmak
- c- Kitaplarına inanmak
- d- Peygamberlerine inanmak
- e- Ahiret gününe inanmak
- f- Kaza ve kadere inanmak

İmanın şartları kısaca "Amentü" duasında toplanmıştır.

Amentü duası şu şekildedir. "Amentü billahi ve melaiketihî, vekütübihî verusulihî vel yevmil ahiri ve bil kaderi hayrihi ve şerrihi minallahi teala vel ba'sü badel mevti hakkun. Eşhedü enla ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü verasülüh

Amentü'nün Türkçe anlamı ise; Ben Allah'a, onun meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah tarafından olduğuna ve ölümden sonra dirilmeye inandım. Bu söylediklerim gerçektir. Ben şahitlik ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur. Ve ben yine şahitlik ederim ki Hz. Muhammed onun kulu ve elçisidir.

İman, kişinin iman esaslarına kesin olarak inanması ve bunu diliyle söylemesidir. Fakat asıl olan kalbin bu esasları doğrulamasıdır. Çünkü iman bir sevgi ve gönül işidir. Sevginin yeri ise kalptir. Bu duyguları zorla ve baskıyla kişilere benimsetmek mümkün değildir. Kuran-ı Kerim, imanın kalpte ancak sevgiyle gerçekleşebileceğini ve bu konuda zorlama yapılamayacağını bildirmektedir. Bakara Suresi'nin 256. ayetinde Yüce Allah, " Dinde zorlama yoktur..." buyurmaktadır.

Bilgi imanın oluşmasında gerekli, ancak yeterli değildir. İman için bilginin yanı sıra özgür seçim de gereklidir. İman, Allah ile insan arasındaki özel bir ilişkidir. İman, tamamen kişisel bir seçimdir. Bu durum, kişinin tam bir özgürlük içinde karar vermesini gerektirir. Bunun için dinimiz, inanmak için zorlamayı kesinlikle yasaklamıştır. Kuran sağlıklı düşünen, gerçek bilgiye sahip olan insanların gerçeği bulup ona inanacaklarını öngörmektedir. Onun için insanları, varlıklar ve olup bitenler hakkında düşünmeye, araştırmaya, bilgilenmeye teşvik etmektedir.

2- SÂLİH AMEL (İYİ, GÜZEL İŞ) NEDİR?

İyi, güzel olan her iş; insanlara ve kişinin kendisine yararlı olan her iş sâlih ameldir. Kur'an sâlih ameli "iyi amellerde bulunma" (Müminun Suresi 58.ayet) olarak nitelendirilmiştir.

"Asra yemin olsun ki, insan zarar içindedir. Ancak iman edip sâlih işler yapanlar..... hariç! (Asr 1-3) Yukarıdaki ayette sâlih amelin önemine dikkat çekilmektedir. İnsanlardan Allah'ın yapmasını istediği iş, sâlih ameldir. Kur'an-ı Kerim'de iman ile sâlih amel yan yana zikredilmektedir; "İman eden ve sâlih amel yapanlar, insanların en hayırlılarıdır. Onların Rableri katındaki mükâfatları, altlarından ırmaklar akan ve orada ebedî kalınacak olan Adn cennetleridir..." (Beyyine 7-8) "...Yalnız iman edip sâlih amel işleyenler hariç! Onlar için ardı arkası kesilmez bir mükâfat vardır." (Tin 6).

Sâlih ameli, imanın dışı yansıması olarak algılayabiliriz.

Peki sâlih amel nedir? Yine Kur'an ayetleri ile açıklayalım: "...Allah'tan başkasına kulluk etmeyin, ana-babaya, yakınlara, yetimlere, yoksullara iyilik edin. İnsanlara güzel söz söyleyin. Namazı kılıp, zekâtı verin." (Bakara 83). " İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı tarafına çevirmeniz değildir. Asıl iyilik, o kimsenin yaptığıdır ki, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara, peygamberlere inanır; yakınlara,

yetimlere, yoksullara, yolda kalmışlara, dilencilere... sevdiği maldan harcar; namaz kılar; zekat verir; anlaşma yaptığı zaman sözlerini yerine getirir; sıkıntı, hastalık ve savaş zamanlarında sabreder. İşte doğru olanlar bu vasıfları taşıyanlardır. Muttaki 'takva sahipleri' ancak onlardır." (Bakara 177). Kehf Suresi 110 ve Bakara 277. ayetlerinde de sâlih amel kavramı ile ilgili bilgi verilmektedir.

Sadece iman etmek yeterli midir?

Dinin amacı öncelikle kişilerin sağlam bir imana sahip olmalarıdır. Ancak bu iman, tek başına yeterli değildir. Aynı zamanda kişi bu imanını güzel-sâlih amellerle, ibadetlerle desteklemeli, inancının gereğini ortaya koymalıdır. İşlenen bütün sâlih ameller, kişileri ahlakî yönden geliştirip huzurlu ve mutlu kılar. Temizliğe önem vermek, tutumlu olmak, doğruyu söylemek, adaletli ve güvenilir olmak, verilen sözü yerine getirmek, hayvanlara iyi davranmak, bilim öğrenmek ve öğretmek sâlih ameldir.

Sâlih amel işleyen kimsede ne gibi özellikler bulunur?

Sâlih amel işleyen kimse iyi huylu, saygılı ve olgun kişilikli olur. Onlar, ibadetlerini sadece Allah rızası için yaparlar. İslâm dini sâlih amel işleyen kullardan olmamızı istemektedir. Bu yüzden sürekli iyi şeyleri öğütlemekte, kötülüklerden uzak durmamızı istemektedir. Salih amel, hem din hem de ahlak tarafından öğütlenir. Zaten bütün dinlerin amacı; kişileri hayırlı, yararlı işler yapmaya yönlendirip huzur ve güven ortamını sağlamaktır.

Atalarımız, sadaka-i cariye kavramını nasıl algılamışlardır?

Hız. Muhammed bir hadisinde şöyle buyurmaktadır: "İnsan ölünce yaptığı bütün işler sona erer. Ancak üç şeyin sevabı devam eder. Bunlar; sadaka-i cariye, faydalı ilim, kendisine dua eden faydalı bir çocuk." Buradaki sadaka-i cariye, sâlih amelin bir başka yönüdür.

Yardımsaver insanlar, salih ameli, faydalı eser bırakmak ve onları insanlığın hizmetine sunmak olarak algılamışlardır. Türk İslâm medeniyetinde vakıf müessesesinin oluşması bu anlayışın bir sonucudur.

3- İNANÇ VE DAVRANIŞ İLİŞKİSİ

İnanç ve davranış ilişkisi arasında nasıl bir ilişki vardır?

Kişi, davranışlarıyla kendini ifade etme olanağı bulur. Davranışlara, inançlar ve değer yargıları yön verir. Herhangi bir konu ile ilgili inançlarımız ve değer yargılarımız değiştiğinde bu durum davranışlarımıza da yansır. Sağlıklı bir kişiliğe sahip olan bireyler, inanç ve davranışları arasında denge ve tutarlılık arar. Tutarsızlık olduğunda birey, rahatsızlık duyar. İslâmiyetin değerlerini benimseyen insan iyi işler yapmaya, kötülüklerden kaçınmaya çalışır. Birey, inançlarının aksine bir davranışta bulunduğu zaman vicdanen rahatsız olur. İnanan insan davranışlarına çeki düzen verir. Yalan, iftira, gıybet dedikodu, hile gibi tüm dinlerin yasakladığı kötü huy ve davranışları terk etmek için çaba harcar. İnsan, her zaman Allah'ın yardımına muhtaçtır. Muhtaç olduğumuz o yüce varlığa inanıp bağlanmak kişi için huzur, güven ve mutluluğun kaynağıdır.

Doğru ve sağlıklı inancın insana sağladığı yararlar neler olabilir?

Hurafelerden arındırılmış inanç, insana güven ve huzur verir. İnsan hayatta çeşitli sıkıntılarla karşılaşabilir. Böyle zamanlarda inançlı bir kişi Allah'a sığınır. Ona güvenerek büyük bir tevekkül örneği gösterir. Allah'ın kendisine her zaman yardım edeceğine inanarak, kendisini güvende ve güçlü hisseder. Nitekim, Yüce Allah Rad Suresi 28. ayeti kerimede şöyle buyurmaktadır. "Dikkat edin, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur."

İnancın nasıl ortaya konulması gerekir? Niçin?

İslâmiyette gösteriş amacı taşıyan ibadetler ve davranışlar hiçbir değer taşımaz. İnancın güzel davranışlarla ve ibadetlerle ortaya konulması istenir. Kur'an'da "iman edenler ve güzel amel işleyen kimseler..."(Yunus Suresi 9.ayet) diye buyru lan birçok ayet bulunmaktadır. Hz. Peygamber de bir hadisinde, "Müminlerin iman bakımından en olgunu, ahlak bakımından en güzel olanıdır. Ahlak güzelliği, iyiliği yaymak, kötülüğü engellemek ve güler yüzlülük göstermekten ibarettir..." (Tirmizi, Rada, 11) buyurarak, inancın davranışa güzel ahlâk olarak yansması gerektiğini açıklamıştır.

Dinî inançlar, kişinin ibadet ve davranışlarına olumlu etki yapar. Ünlü Düşünür Mevlana, "Ya olduğun gibi görün ya da görüldüğün gibi ol." diyerek, söz ve davranış uyumunun önemine dikkat çekmiştir.

İnançlarımızı güzel davranışlarla pekiştirmeliyiz.

Doğru ve sağlıklı bir inanca sahip olan insan, bütün davranışlarının Allah tarafından görüldüğüne ve bunların melekler tarafından da yazıldığına inanır. Dünyada yaptığı her iş ve davranışın kıyamet gününde kendisinden sorulacağını bilir. İyilik yapanların bunun mükâfatını göreceğine, kötülük edenlerin de cezasını çekeceğine inanır. Allah, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır; " Kim zerre miktarı iyilik yapmışsa onun karşılığını görür. Kim de zerre miktarı kötülük yapmışsa onun karşılığını görür." (Zilzal 7-8) Bu inanç kişiyi kötü davranışlardan uzaklaştırıp iyilik yapmaya yönlendirir.

Müslüman, eliyle ve diliyle başkalarına zarar vermemeye çalışır. Bilmeyerek yaptığı hataları da bağışlatmak için çaba harcar.

4- İNANAN İNSANA YAKIŞAN DAVRANIŞLAR

İnanan insana yakışan davranışlar nelerdir?

Allah'ın varlığına ve birliğine inanan insan, başkalarının canına, malına dokunmaz. İnsanlara karşı tatlı dilli, hoşgörülü, sevecen ve güler yüzlü olur. Fakirlere yardım etmeye, yoksulların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışır. Kimsesizleri korumak, düşeni kaldırmak, zor durumda olana destek olmak dinimizin emri, iyi ahlâklı olmanın gereğidir. Bu nedenle Müslüman, küçüklerine merhamet, büyüklerine saygı göstermeye önem vermelidir. Hiç kimseyle küs kalmamalıdır. Dostlarını ve yakın akrabalarını ziyaret edip hastalara 'geçmiş olsun' demelidir. Kötülük yapanları bağışlamalı, herkese iyilik yapmaya çalışır.

İslâmiyetin buyruklarını yerine getirmeye çalışan insan; hayvanlara, yeşilliklere, bitkilere, doğal çevreye zarar vermemeli ve onları korumalıdır. İbadetlerini düzenli ve zamanında yapmaya çalışmalı, güzel ahlâklı olmalıdır. Verdiği sözde durmalı, emanete hıyanet etmemelidir. İnsanlarla alay etmemeli, kimseye lâkap takmamalıdır. Başkalarının kusurlarını araştırmamalıdır.

Din, iman, vatan, millet, sancak, bayrak, İstiklal Marşı gibi değerlere sevgi ve saygı gösterip gerekirse bunlar için canını vermekten kaçınmamalıdır.

4.1. DÜRÜST OLMAK

Söz ve davranışlarda yalancı, aldatıcı olmama hâline dürüstlük denir. Dürüstlük, düşünce, söz ve davranışın uyumlu olması, yapılan iş ve söylenen sözlerde gerçeklerden ayrılmamaktır.

Dürüstlük, herkesin uyması gereken, bireysel ve toplumsal yararları olan ahlâkî bir ilkedir.

Dürüstlük, her yerde, herkese karşı olmalıdır.

Dürüstlüğün göstergeleri nelerdir?

Doğruyu söylemek, kul hakkına saygı göstermek, görevini kötüye kullanmamak, verilen sözde durmak dürüstlüktür. İnsanın dürüstlüğünün ilk göstergesi düşünce, söz ve davranışların uyumlu olmasıdır. Yani Mevlânâ'nın deyimiyle kişinin olduğu gibi görünmesidir. Dürüstlüğün bir diğer göstergesi de konuşmada doğruluktur. Kişi, öncelikle sözlerinde doğru olmalı, yalandan uzak durmalıdır. İnsan konuşurken doğruluktan ayrılmamalıdır. Aktardığı her haber doğru olmalıdır. Gerçek ve doğru olduğunu araştırmadan her duyduğunu söyleyen kişi yalancı konumuna düşebilir. Kişi ayrıca, verdiği sözü yerine getirmelidir. Allah Kur'an'ı Kerim'de, "...Verdiğiniz sözü de yerine getirin. Çünkü verilen söz, sorumluluğu gerektirir." (İsra Suresi 34. ayet) buyurmaktadır. Bunun yanında kişi yaptığı işte, dürüstlükten ayrılmamalıdır. İş hayatındaki dürüstlük ölçü ve tartıda hile yapmadan

herkese hakkını vermektir. Görevini zamanında ve tam yapmaktır. Mahkemede dürüstlük hiç kimseyi ve adaleti yanıltmadan doğru bildiği gerçekleri korkusuzca yetkililere anlatmaktır. Dürüst olmayıp başkalarına haksız yere suçlayanlar, birçok masum insanın suçsuz yere hapishanelere girmelerine neden olmaktadır.

Müslüman, kendi aleyhine bile olsa her durumda dürüst davranmalıdır.

Kişi kendi çıkarına aykırı da olsa dürüstlükten ayrılmamalıdır. Toplum, dürüst insanlarla ayakta kalır. Dürüstlüğü bireysel ve toplumsal birçok yararı bulunmaktadır. Dürüstlükten ödün vermeyen kimseler, başkalarının güvenini kazanırlar. Dürüstlükten ayrılmayan kimseler, çalıştığı işte ve buldukları ortamda başkaları tarafından sevilir ve sayılırlar. Yolda bulduğu bir parayı, kendine ait olmadığı düşüncesiyle sahibine veya yetkililere vermek, haksızlıklar karşısında susmamak, kimseyi aldatmamak, rüşvet almamak, dürüstlüğü birer göstergesidir. Başkalarını aldatmak dürüstlüğü aykırıdır. Nitekim Hz. Muhammed, " Hile yapıp bizi aldatan bizden değildir."(Ahmed Naim, Kamil Miras, Sahihi Buhari Muhtasarı Tecridi Sarih Tercemesi ve Şerhi, c.6, s.982) buyurmaktadır. Kişi, dürüstlüğü bir yaşam biçimi olarak görmelidir. Dürüst insanlardan oluşan toplumlarda huzur, güven ve barış ortamı egemen olur.

Dinimizin dürüstlüğe bakışı nasıldır?

Dürüst bir kimse verdiği sözü tutar. Ali İmran Suresi 76. ayetinde şöyle buyrulmaktadır: " Allah, verdiği sözü tutar." Tevbe Suresi 119. ayette; "Ey inananlar! Allah'a saygılı olun. Ve doğru sözlülerle birlikte olun." buyrulmaktadır. Allah'ın "... dosdoğru olun"(Hud Suresi 112.ayet) emri gereği verilen sözler yerine getirilmelidir, verilen görevleri en iyi şekilde yapmaya özen gösterilmelidir.

4.2. ÇALIŞMAK VE ÜRETMEK

Çalışmak; herhangi bir konuda bedensel veya zihinsel emek harcamaktır. Çalışma sonucu elde edilen ürün ise üretilmiştir.

İslâm dininin amacı, insanların huzur ve mutluluğunu sağlamaktır. Bunun başta gelen koşullarından biri de çalışmaktır. Allah Kur'an'da, "Allah'ın sana verdiğinden (onun yolundan harcıyarak) ahiret yurdunu iste; ama dünyadan da nasibini unut-

ma..." (Kasas Suresi 77. ayet) buyurmuştur. Bu ayette Allah, kişinin sadece dünya için değil, hem dünya hem de ahiret için çalışılmasını emretmektedir. Dünyadaki bütün gelişmeler ve yapılan tüm eserler çalışma sonucu ortaya çıkmıştır. Bu bakımdan yapılan her iş, en iyi bir şekilde ve özenle yapılmalıdır.

Hz. Muhammed'in çalışma konusundaki tutumu nasıldı?

Dünyadaki medeniyet ve çağdaşlık gelişimleri hep çalışmanın bir sonucudur. Hz Muhammed, çalışma konusunda da insanlığa örnek olmuştur. O, çalışmayı sever, boş durmaktan hoşlanmazdı. Çocukluk döneminde çobanlık, gençliğinde ticaret ile uğraşmıştır. Hiçbir zaman tembelliği, başkalarının sırtından geçinmeyi hoş görmemiştir.

Verimli çalışma, en hayırlı çalışmadır. Hz. Muhammed, her türlü etkinliğin, faydalı ve hayırlı olmasını istemiş, faydasız ve hayırsız olan her iş ve bilgiden uzak durulmasını öğütlemiştir. Sağlam, kaliteli mal üretenler, karşılığını bol kazanç ile alırlar. İnsanın başkalarına, el açmak yerine çalışıp, helal kazanç sağlaması gerekir. İnsan çalışarak, hem kendisine, hem ailesine, hem de topluma ve ülkesine yararlı olur.

Çalışan ve üreten kişi hayırlı insandır.

Çalışma sadece el emeğiyle olmaz. Bir konu üzerinde bilgilenmek için çalışmak, araştırma yapmak da çalışmanın bir başka çeşididir. Müslümanların güçlü ve zengin dönemlerinde yetişmiş olan bilginler, çalışarak bilgi edinmeyi Allah'a ibadet gibi değerli sayıyorlardı. Çok çalışıp üreten ve kazandığı ile başka insanlara yardımcı olanlarla, hiç çalışmayan, tembel insanlar elbette bir olmaz. Allah çalışanları ve üretenleri sever. Fakat çalışıp kazandıktan sonra gururlanıp başka insanları hor görmemek gerekir. Allah böyle yapanları sevmez.

Toplumsal yaşam; paylaşım, yardımlaşma ve üretilen hizmetlerden yararlanma ilkelerine dayanır. Toplumsal yaşamın düzenli işleyişi için herkesin üzerine düşen görevi en iyi şekilde yapması ve ürettikleri ile topluma katkı sağlaması gerekir. Herkesin çalışıp ürettiği bir ortamda, toplumsal yaşam daha düzenli bir işleyiş gösterir.

"İki günü eşit olan zarardadır." hadisinden ne anlamalıyız?

Hız Muhammed bu sözünde, ilerlemenin, kendini geliştirmenin ve çalışıp üretmenin önemi vurgulamıştır. Her yeni bir gün önceki güne göre daha ileri düzeyde olmak için çalışmak gerekir. Yeni gün, yeni ihtiyaçları da beraberinde getirir. Buna uygun şekilde çalışılmaz ise, geri kalınmış olur ve artan ihtiyaçlar karşılanamaz. Kur'an-ı Kerim'in birçok yerinde çalışmak ve üretmek ile ilgili ayetler bulunmaktadır:

"İnsan ancak çalıştığına karşılığını elde eder." (Necm Suresi 39).

"Rableri dualarını kabul etti...Sizlerden, erkek olsun, kadın olsun, iş yapanın işini boşa çıkarmam." (Ali İmran 195).

"... Allah'ın lütfundan rızık isteyin..." (Cuma 10)

Hız Muhammed ise çalışma ve üretmekle ilgili birçok söz söylemiştir:

"Sözü özü doğru, güvenilir olan ticaret ehli (çalışıp üreten) peygamberlerle, sıddıklarla (doğrularla) ve şehitlerle beraber haşrolacaktır."

"Bir insanın nafakasını temin etmekle mükellef bulunduğu aile bireylerinin geçimlerini ihmal etmesi, günah bakımından kendisine yeter."

"Hiçbir kimse kendi elinin emeğinden daha hayırlı bir gıda yememiştir." (Buhari, Camius Sahih, c.2,s.9)

"Sizin en hayırlınız, dünyası için ahiretini terketmeyen, ahireti için de dünyasını terketmeyip her ikisi için çalışan ve insanlara yük olmayandır." sözünü yaşamımızda ilke edinmeliyiz.

4.3. İNSANLARA YARDIMDA BULUNMAK

İslâm, insanları çalışmaya teşvik etmiş, tembelliği ve boş durmayı yasaklamıştır. Helâl yoldan çalışıp rızık elde etmeyi ibadet olarak gören İslâm dini, kazandıklarını güçsüz, yardıma muhtaç kimselerle paylaşmayı öğütlemiştir. Allah Kur'an'ı Kerim'de bu konuyla ilgili olarak, "....Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşına, yolcuya.... iyi davranın...." (Nisa suresi, 36.ayet) buyurmuştur. Ayrıca Maide Suresi 2. ayetinde " iyilik yapmak ve kötü işlerden uzak durmada yardımlaşma" emredilmektedir. Toplumca huzur ve mutluluğunu yakalamak için sahip olduğumuz şeyleri muhtaç olanlarla paylaşmalıyız.

Başkalarına yardım etmek sadece parasal yönden mi olur?

İnsanlara yardım etmenin pek çok yolu vardır. İnsanlara yardımın parayla olması şart değildir. Her toplumda maddî durumu farklı insanlar birlikte yaşarlar. Toplumdaki zenginlerin görevi, yardıma muhtaç ve güçsüz kimselere el uzatmaktır. .Ulus olarak toplumdaki zayıflara, düşkünlere, yetimlere, yaşlılara yardımcı olmak en önemli özelliklerimizdir. Atalarımız yoksul, düşkün, kimsesiz ve yetim insanların bakımı, korunmaları ve tedavileri için yurtlar, hastahaneler, aş evleri açmışlardır. Yolcuların konaklamaları için hanlar ve kervansaraylar yapmışlardır. Esnaflar arasında dayanışma ve yardımlaşmayı sağlamak ve işsizlere sermaye vererek iş kurlmalarına yardımcı olmak amacıyla 'Ahilik' örgütünü kurmuşlardır. Günümüzde ise, Kızılay, sosyal Hizmetler ve çocuk Esirgeme Kurumu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı, Darülâceze gibi yardım kurumları çalışmalarını sürdürmektedir. Bu yardım kuruluşlarının etkinliklerini artırmak, daha iyi hizmet vermelerine katkıda bulunmak için onlara destek olmalıyız.

Hz. Peygamber her Müslümanın olanakları ölçüsünde başkalarına imkânları doğrultusunda yardım yapması gerektiğini vurgulamıştır. Yanında bulunan arkadaşları; " Eğer yardım yapacak malı yoksa ne yapsın" diye sorunca Hz. Muhammed; " O zaman çalışsın, iş yapsın. Böylece hem kendisine faydalı olsun, hem de başkalarına yardım etsin." buyurmuştur. Allah'ın kendisine vermiş olduğu mal ve paradan fakir ve muhtaç olanlara vermek, insanların sıkıntılarını gidermek, gereken yerlere israf etmeden harcamak inanan insana yakışan güzel davranışlardandır. Bu harcama, zenginliğin şükürünü yerine getirmek ve onu verene karşı teşekkür etmektir. Ancak, 'yardım ediyorum' diye insanları minnet altına almak, yapılan iyiliği boşa çıkarmaktır. Yardımın, hiçbir karşılık beklemeden gizlice yapılması en güzel bir davranıştır. Yüce Allah, "Yaptığın iyiliği çok görerek başa kalkma." (Müddessir 6) buyurmuştur. İnsanlara yardım ederken, bunun ölçüsünü iyi ayarlamalıyız. Allah, Kuran-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:" Elini boynuna bağlayıp cimri olma, büsbütün de açıp tutumsuz olma..." (İsra 29) ve " Onlar ki harcadıklarında ne israf, ne de cimrilik ederler. İki arasında orta bir yol tutarlar."(Furkan 67)

Hz. Muhammed, "Veren el, alan elden üstündür." buyurmuştur.

Müslüman başkalarının sırtından geçinmemeli, dilencilik gibi davranışlardan kaçınmalıdır. Doğal afet, işsizlik, işten çıkarma, hastalık gibi nedenlerin haricinde kişi rızkını kendisi kazanmak için çalışmalı, başkalarından yardım beklememelidir. İnsanların merhamet duygularını istismar edici durumlardan herkes kaçınmalıdır.

Yardımlaşmanın toplumsal ve bireysel birçok yararları vardır:

*Yardımlaşma bireysel düşünmeyi ve bencilliği önler.

*İnsanların başkalarının içinde bulunduğu zorluklara karşı duyarlı olmaları bilincini geliştirir.

*İnsanlar arasında şefkat, merhamet, sevgi, saygı ve hoşgörü duygularının artmasını sağlar.

*Toplumsal bütünleşmenin, birlik ve beraberliğin oluşmasına katkı sağlar.

*Kişi yaptığı yardımlar sayesinde toplumun sevgisini ve Allah'ın hoşnutluğunu kazanır.

4.4. ALLAH'A ŞÜKRETMEK

Şükür: Allah'ın vermiş olduğu sayısız nimetlere karşı insanın teşekkür etmesidir. Yapılan iyiliklere, verilen nimetlere minnettarlığı hoşnutluğu ifade etmek için kişinin Yaratan'ına karşı duyduğu şükran duygusudur.

İnsan, aldığı bir hediyeden veya kendisine karşı yapılan güzel bir davranıştan duyduğu mutluluğu karşısındaki kişiye teşekkür ederek dile getirir. Allah, insana, akıl, irade, düşünme yeteneklerini, hava, su ve toprak gibi nimetleri vermiştir. Aldığı küçük bir hediye karşısında bile mutlu olan ve teşekkür eden insanın, Allah'ın verdiği sonsuz hediyelere karşı da teşekkür etmesi gerekir. Kur'an'da; "Nimet olarak size ulaşan ne varsa Allah'tandır." (Nahl 53. ayet). Gökten suyu indiren odur. Ondandır hem size içecek vardır, hem de hayvanlarınızı otlatacağınız bitkiler vardır. Allah, su sayesinde sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzüm ve diğer meyvelerin hepsinden bitirir." (Nahl suresi 10-11.ayetler) buyrulur, insanın kendisine verilen nimetlere karşı Allah'a şükretmesi gerektiği hatırlatılmaktadır. Şükreden kişinin, Yüce Yararı tarafından daha çok nimetle ödüllendirileceği belirtilmektedir. Bu konuda Yüce Allah, şöyle buyurmaktadır. "...Eğer şükrederseniz, elbette size nimetimi artıracam..." (İbrahim Suresi 7)

İnsan hangi nedenlerden dolayı kime şükretmelidir?

İnsanın şükretmesi için birçok neden vardır. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de; "Siz, hiç birşey bilmezken Allah, sizi analarınızın karnından çıkardı, şükredersiniz diye size kulaklar, gözler, kalpler verdi." (Nahl 78) buyurmaktadır. Bize Allah tarafından verilen her organımız, birer nimettir. Her birine şükretmemiz gerekir. Örneğin, aklımız bizim için bir nimettir. Onunu sayesinde düşünür, iyiyi ve doğruyu buluruz. Allah'ı düşünce yoluyla bulmak ve bilmekle bize bildirdiği emirleri yerine getirmekle onun şükrünü yerine ederiz. El, ayak, dil, dudak, göz, kulak hepsi birer nimettir. Eğer bunları yaratılış gayelerine uygun olarak kullanırsak şükürümüzü yerine getirmiş oluruz.

Aklın şükrü, iyiyi ve doğruyu öğrenip, ona göre yaşama ve bildiklerini insanlara anlatmaktır. Paranın, malın şükrü, zekât, sadaka ve benzeri yollarla fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine yardımda bulunmaktır. İnsana düşen görev ise, güzel ahlâka sahip bir birey olarak yaşamaktır.

Allah Kur'an'da şöyle buyurmaktadır: " Gökten suyu indiren odur. Ondan hem size içecek vardır hem de hayvanlarınızı otlatacağınız bitkiler. Allah su ile sizin için ekinler, zeytinler, hurmalar, üzümler ve diğer meyvelerin hepsinden bitirir. İşte bunlarda düşünen bir toplum için büyük bir ibret vardır..." (Abese 25-32, Rad 14, Nahl 11) Bu ayetlerde Allah'ın birçok nimetler yarattığını öğreniyoruz.

Yediklerimiz, içtiklerimiz, giydiklerimiz ve tüm bunların ötesinde sağlığımız, sonsuz şükrü gerektiren nimetlerdir. Bu nedenle Allah'ın bize vermiş olduğu nimetlere şükretmeliyiz. Örneğin yemeğe "Bismillahirrahmanirrahim" ile başlamalı, bitirdikten sonra "Elhamdülillah", "Çok Şükür". "Allah'ım, olmayanlara da ver." cümlelerini söylemeliyiz. Ali İmran Suresi 145. ayeti kerimesinde şükredenlerin mükâfatlarını Allah tarafından verileceği bildirilmektedir; "Tanrı, şükredenlerin mükâfatını verir."

Hiz. Aişe, anlatıyor: " Hiz. Muhammed, gecenin bir kısmında kalkar, ayaklarına yorgunluk gelinceye dek ibadet ederdi. Ona dedim ki; 'Niçin böyle yaparsın? Bunun üzerine Peygamberimiz, 'Şükreden bir kul olmayayım mı?' dedi."

4.5. SABIRLI OLMAK

Sabır; yoksulluk, belâ, afet gibi üzücü olaylar karşısında sessizce bunların geçmesini bekleme erdemidir. Paniğe kapılmadan, acıya ve üzüntüye katlanabilme, dayanma ve direnmedir.

İnsan, yaşamı boyunca bazı üzücü olaylar ve sıkıntılarla karşılaşabilir. İnsan bazen, hasta olabilir. Deprem, sel baskını, yangın gibi doğal afetlerle karşılaşabilir. Kişi bu durumlarda sabırlı olmalıdır. Yaşamın zorluklarını mücadele ve dirençle aşmayı bilmelidir.

İslâm dini, sabra büyük önem vermiş ve müminlerden sabırlı olmalarını istemiştir. Kur'anı Kerim'in birçok ayetinde sabır tavsiye edilmiş, sabredenler ise övülmüştür: "...Allah sabredenleri sever." (Ali İmran 146). " Yemin olsun ki, sizi biraz korku ve açlık, mallardan, canlardan, ürünlerden biraz azaltma (fakirlik) ile imtihana tabi tutarız. Ey Peygamber! Sabredenleri müjdele! O sabredenler, kendilerine bir belâ geldiği zaman 'Biz Allah'ın kullarıyız. Ve biz ona döndürüleceğiz' derler." (Bakara 155-156)

İnanç ile sabır arasında nasıl bir ilişki vardır?

Belâlâr ve zorlukların birbirini takip ettiği ve sıkıntıların uzun müddet sürdüğü zamanlarda insanın en önemli dayanağı sabırdır. İnsan, zorluklarla karşılaştığında Allah'ın kendisine yardım edeceğini bilmeli, aklını kullanarak sabırla bu zorlukları yenmeye çalışmalıdır. Hz. Muhammed de bir hadisinde şöyle buyurmuştur: " Kim sabır göstermeye çalışırsa Allah o kimseye sabır(dayanma gücü) verir. Hiçbir kimseye sabırdan daha hayırlı bir şey verilmemiştir." (Buhari)

Sabır, işlenen zulümlere, hakaretlere, düşman saldırılarına karşı eli kolu bağlı kalmak değil, bilakis bu durumları düzeltmek için çaba göstermektir. Okumak, öğrenmek ve bilgili olmak için güçlüklerle katlanma, sabırdır.

Peygamberimiz Hz. Muhammed, "Sabır aydınlıktır" diyerek insanlara sabretmelerini tavsiye etmiştir. O, bizlere her konuda olduğu gibi sabır konusunda da örnek olmuştur.

Sabır bireysel ve toplumsal yararlarından bazıları şöyledir;

- Sabır kişinin zorlukları yenmesini sağlar.
- Sabır ile kişi, üzücü olaylar karşısında direnme gücü bulur.
- Sabır, eğitim, sağlık, kültür ve sanat alanlarında kişinin başarıya ulaşmasını sağlar.
- Sabreden kişi, bir anlık öfke gibi düşünmeden hareket etmeye neden olacak duygulardan uzak kalır.
- Sabır dünyada zorluklara karşı dayanma ve zor işleri başarma gücü kazandırır.

4. 6. ALLAH'A GÜVENMEK (TEVEKKÜL)

Tevekkül; sözlükte, güvenmek, dayanmak ve işi başkasına havale etmek anlamlarına gelir. Terim anlamı ise; herhangi bir işte başarıya ulaşmak için gerekli her türlü çalışmayı ve hazırlığı yaptıktan sonra işin sonucunu Allah'tan beklemek ve ondan yardım istemektir.

Tevekkül, kişinin yaratıcısına duyduğu güvenin bir sonucudur.

İslâm inancına göre Allah'ın her şeye gücü yeter. Evrende her şey onun bilgisi ve dilemesiyle olmaktadır. Bu nedenle Müslümanlar işlerinde Allah'a güvenir ve ondan yardım dilerler. Allah, Kur'an-ı Kerim'de Hz. Peygambere ve müminlere kendisine tevekkül etmelerini emretmiştir: "Bir kısım insanlar, müminlere, 'Düşmanlarınız olan insanlar, size karşı asker topladılar, aman sakının onlardan.' dediklerinde bu, onların imanlarını bir kat daha arttırdı ve 'Allah bize yeter. O ne güzel vekildir' dediler." (Ali İmran 173). "Ey Muhammed! Yüz çevirirlerse de ki; Allah bana yeter. O'ndan başka ilâh yoktur. ben sadece ona güvenip dayanırım...." (Tevbe 129).

Tevekkül, kesinlikle miskinlik, tembellik, uyuşukluk ve sebeplere başvurmama değildir.

Ancak tevekkülü doğru anlamak, onu, Hz. Peygamber gibi algılayıp yorumlamak gerekir. Bu anlayışa göre tevekkül, sebeplere başvurup gerekli önlemleri aldıktan sonra sonucu Allah'tan beklemektir. Nitekim Hz. Peygamber, savaşlarda birtakım hazırlıklar yapmış, hendekler kazmış, zırhını giydikten sonra tevekkül etmiştir. Yapılması gereken iş için, daha henüz başında tevekkül etmek, tembellikten başka bir şey değildir. Bu, tevekkülü yanlış anlamaktır. Her şeyden önce yapılması gereken işin şartlarını gereğini yerine getirmektir. Necm Suresi 39. ayeti kerimede şöyle buyrulmaktadır; "İnsan için kendi çalışmasından başka bir şey yoktur." Tevekkül, çiftçinin tohumu tarlaya ektikten: sulayıp, gübreleyip her türlü bakımını yaptıktan sonra; öğrencinin güzelce dersine çalıştıktan sonra, esnafın dükkânını zamanında açıp istenen kalitede malları bulundurarak müşteriye iyi davranmasından sonra sonucu Allah'tan beklemeleridir.

Tevekkül eden insan huzura kavuşur. Onun için Yüce Rabbimiz, " Sen ölümsüz ve daima diri olan Allah'a güvenip dayan. Onu överek tesbih et..." (Furkan 58) ve "Allah'a güvenip dayan. Vekil olarak Allah yeter." (Ahzab 3) buyurmaktadır. Kişi, Allah'a tevekkül etmekle yersiz kuşku ve korkulardan kurtulur; kalbi güven ve ümitle dolar; kendini güçlü hisseder.

İstiklal Şairimiz Mehmet Akif Ersoy, bir şiirinde tevekkülü şöyle anlatmaktadır;

"Allah'a dayan, saye sarıl, hikmete ram ol.

Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol"

Hz. Muhammed, devesini başıboş bırakarak Allah'a tevekkül ettiğini söyleyen kişiye, önce devesini bağlayıp sonra tevekkül etmesini öğütlemiştir. Bizler de bir iş için üstümüze düşen bütün görevleri tam anlamıyla yaptıktan sonra, Yüce Allah'ın yardımını dilemeli ve sonucu yine Allah'tan beklemeliyiz. İşte gerçek tevekkül budur. Yanlış tevekküle aykırı bazı sözler ve uygulamalara birkaç örnek:

- "Allah neyi takdir etti ise o olur. Benim elimden ne gelir." diyerek çalışmayı terk etmek.
- Hasta olan kişinin tedavisini yaptırmayarak, "Kader ne ise o olur." düşüncesini taşıması.
- "Kaderimde ne varsa, ne yaparsam yapayım, o olacaktır. O hâlde bu durumu Allah'a bırakıyorum" diyerek öğrencinin sınavlarını ihmal etmesi.

Sürekli çalışmayı öğütleyen, tembelliği yasaklayan bir dinin, çalışmadan tevekkül öğütlemesi olanaksızdır. Bu nedenle bizler doğru bir tevekkül anlayışına sahip olmalıyız.

ÖZET

İman, sözlükte gönülden bağlanma, güvenme, inanma ve doğruluğunu kabul etme anlamlarında kullanılır. Dinî manada iman ise; Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna ve Allah'tan gelen bilgilerin tamamının doğru olduğuna inanmaktır.

Bir kimsenin mümin olabilmesi için kısaca "Kelime-i Tevhit" cümlesiyle belirtilen "Allah'tan başka ilâh yoktur. Hz. Muhammed onun kulu ve elçisidir" sözlerini gönülden ve istekli olarak söylemesi gerekir. İman esaslarına "İmanın Şartları" denir. İman esasları bir bütündür. Birini diğerinden ayırmak mümkün değildir. İmanın şartları altı tanedir. Bunlar; a-Allah'a inanmak, b-Allah'ın meleklerine inanmak, c-Allah'ın kitaplarına inanmak, d-Allah'ın peygamberlerine inanmak, e-Ahiret gününe inanmak, f- Kaza ve kadere inanmaktır. İman'ın şartları kısaca "Amentü" duasında toplanmıştır. İman, kişinin iman esaslarını kalbi ile doğruluğunu tasdik etmesi ve bu esasları diliyle söylemesi ile gerçekleştirilir. Fakat asıl olan kalbin bu esasları doğrulamasıdır. Çünkü iman bir sevgi ve gönül işidir. Sevginin yeri ise kalptir.

Allah'ın varlığına ve birliğine inanan insan, başka insanların canına malına el uzatmaz. İnsanlara karşı tatlı dilli, hoşgörülü, sevecen ve güler yüzlü olur. Fakirlere elinden geldiğince yardım eder, yoksulların ihtiyaçlarını olanakları ölçüsünde karşılar. Kimsesizleri korumak, düşeni kaldırmak, yolunu şaşırana yol göstermek dinimizin emri, iyi ahlaklı olmanın gereğidir. İslâm dininin ilkelerini benimseyen kimse, küçüklerine merhamet, büyüklerine saygılı olmaya özen gösterir. Dostlarını ve yakın akrabalarını ziyaret edip, hastalara 'geçmiş olsun' demeye önem verir. Kötülük yapanları bağışlar, herkese iyilik yapmağa çalışır.

Müslüman, dürüstlüğe, çalışmaya ve üretmeye, kazandıkları ile insanlara yardımda bulunmaya önem verir. Tüm bu kazandıkları için Allah'a şükreder, zorluklara karşı sabırlı olur, her şeyin olumlu olması için Allah'a güvenir, tevekkül eder.

ARAŞTIRMA VE UYGULAMA SORULARI

1. Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna ve Allah'tan gelen bilgilerin tamamının doğru olduğuna inanmaya-----
--- denir.

2. İman eden insana----- denir.

3. Kur'an iyi ve güzel işleri-----olarak nitelendirmiştir.

4. Bir kimsenin mümin olabilmesi için kısaca "-----" cümlesiyle belirtilen "Allah"tan başka ilâh yoktur. Hz. Muhammed onun kulu ve elçisidir" sözlerini gönülden ve istekli olarak kabul etmesiyle mümkündür.

5. İmanın şartları ----- tanedir.

6. İman'ın şartları kısaca "-----" duasında toplanmıştır.

7. "İnsan ölünce yaptığı bütün işler sona erer. Ancak üç şeyin sevabı devam eder. Bunlar; sadaka cariyeye, faydalı ilim, kendisine dua eden faydalı bir çocuk."

DOĞRU () YANLIŞ ()

8. Yapılan iyiliklere, verilen nimetlere minnettarlığı hoşnutluğu ifade etmek için kişinin Yaratan'ına karşı duyduğu minnete şükür denir.

DOĞRU () YANLIŞ ()

9. Herhangi bir işte başarıya ulaşmak için gerekli her türlü çalışmayı ve hazırlığı yaptıktan sonra işin sonucunu Allah'tan beklemek ve ondan yardım istemeye tevekkül denir.

DOĞRU () YANLIŞ ()

10. "İki günü eşit olan zarardadır." sözü bizlere çalışmamızı öğütlemektedir.

DOĞRU () YANLIŞ ()

DEĞERLENDİRME SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi imanın şartlarından birisi değildir?
 A) Namaz kılmanın önemine inanmak B) Meleklerin varlığına inanmak
 C) Kitaplara inanmak D) Ahiret gününe inanmak
2. Aşağıdakilerden hangisi iman için söylenemez?
 A) İman sevgi ve gönül işidir. B) İman kişinin isteğiyle olmalıdır.
 C) İman için zorlama yapılmalıdır. D) İman kalben kabul etmektir.
3. Aşağıdakilerden hangisi, bir iş için bütün hazırlıkları yaptıktan sonra sonucu Allah'a havale etmeye verilen isimdir?
 A) Sabır B) Tevekkül C) Sâlih amel D) Şükür
4. "İki günü eşit olan zarardadır." hadisi aşağıdakilerden hangi konu için söylenmiştir?
 A) Tevekkül B) Çalışma ve üretme
 C) Ahiret yaşamı D) Önemli günler
5. Aşağıdakilerden hangisi inanan insana yakışan davranışlardan biri değildir?
 A) Sükretmek B) Dargın olmak C) Sabretmek D) Yardımda bulunmak
6. Aşağıdakilerden hangisi "Amentü" duasında geçmez?
 A) Allah'ın varlığı ve birliği B) Ahiret günü
 C) Oruç tutmak D) Meleklerle inanmak
7. Aşağıdakilerden hangisi "Allah"tan başka ilâh yoktur. Hz. Muhammed onun kulu ve elçisidir" cümlesinin adıdır?
 A) Besmele B) Tevekkül
 C) Kelime-i Tevhit D) Şükür
8. Aşağıdakilerin hangisinde sonra sabredilmesi gerekmez?
 A) Kötülük işlememede B)Başımıza gelen kötülükler karşısında
 C) İbadetleri yapmada D) Haksızlıklar karşısında
9. Aşağıdakilerden hangisi başkalarına yardım ederken dikkat edilecek hususlardan biri değildir?
 A) Yardımı gizli vermek B) Yardımı başa kakmamak
 C) Elimizdeki hepsini vermemek D) Malın kötüsünden yardım yapmak
10. Kur'an-ı Kerim iyi güzel işleri hangi kavramla tanımlar?
 A) Salih amel B) Hüsnü zan
 C) Hüsnü amel D) Salih zan